

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

14-3583/11
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 31851 датум 06.12.2012.

На основу члана 138. став 1. Устава Републике Србије („Сл. Гласник РС“ бр. 98/06) и члана 31. став 2. Закона о Заштитнику грађана („Сл. Гласник РС“ бр. 79/05 и 54/07), у поступку контроле законитости и правилности рада Основне школе "Антон Скала" у Београд, поводом притужби А.А, Б.Б. и В.В. из Београда, Заштитник грађана

УТВРЂУЈЕ

Основна школа "Антон Скала" начинила је пропуст у раду на штету права детета са тешкоћама у развоју на квалитетно образовање, који се огледа у неадекватном и непотпуном укључивању родитеља ученика у рад тимова за пружање додатне подршке ученицима и у планирање мера додатне подршке ученицима.

На основу Уставом и законом прописаних овлашћења, Заштитник грађана упућује "Основној школи "Антон Скала" следеће

ПРЕПОРУКЕ

I

Потребно је да директор Основне школе "Антон Скала" обезбеди пуно учешће подносиоцима притужби у раду тимова за пружање додатне подршке ученицима и учешће у планирању мера додатне подршке за њихову децу.

II

Потребно је да директор Основне школе "Антон Скала" изврши проверу да ли су у рад тимова за пружање додатне подршке ученицима укључени родитељи ученика ове школе и на који су начин у раду тимова учествовали.

III

Потребно је да директор Основне школе "Антон Скала" предузме мере у циљу обезбеђивања да родитељи - чланови тимова за пружање додатне подршке ученицима, у раду ових тимова остваре пуно учешће.

IV

Потребно је да директор Основне школе "Антон Скала" предузме мере у циљу обезбеђивања да се мере додатне подршке ученицима пружају на начин који у најмањој могућој мери ремети процес редовног образовања детета.

Основна школа "Антон Скала" обавестиће Заштитника грађана о поступању по препорукама у року од 60 дана од дана пријема овог акта.

Р а з л о з и

Подноситељке притужбе обратиле су се Заштитнику грађана због проблема у остваривању мера додатне подршке у образовању за њихову децу са тешкоћама у развоју. Подносиоце су се притужиле на више органа, између осталог и на рад Основне школе "Антон Скала" у Београду (специјална школа) коју деца похађају на основу мишљења интерресорних комисија и сагласности родитеља. У односу на Школу, у притужбама се наводи незадовољство подносиоцима нивоом услуга додатне подршке њиховој деци и неукључивањем родитеља у планирање мера додатне подршке.

Поступајући по притужбама више родитеља деце са сметњама у развоју, укључујући и подносиоце притужбе, Заштитник грађана је спровео поступке контроле законитости и правилности рада Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, Градске управе града Београда и управа градских општина Раковица, Палилула и Земун. Заштитник грађана је 18. 09. 2012. године одржао састанак са представницима Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, Министарства здравља, Градске управе града Београда и координаторима интерресорних комисија градских општина Звездара, Раковица, Палилула, Нови Београд, Земун и Вождовац, а 24. 09. 2012. године у Суботици одржао састанак са представницима Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Покрајинског секретаријата за образовање и националне заједнице, заштитником грађана града Суботице, представницима интерресорне комисије Сента, града Суботица и установа образовања и васпитања у Суботици и Новом Саду. На основу писмених изјашњења контролисаних органа, достављене документације и чињеница изнетих на састанку од 18. 09. 2012. године и 24. 09. 2012. године, Заштитник грађана је посебним актима утврдио пропусте, дао мишљење и упутио препоруке Министарству просвете, науке и технолошког развоја, Министарству рада, запошљавања и социјалне политике, Министарству здравља и Градској управи града Београда.

У поступку контроле законитости и правилности рада школе "Антон Скала", Заштитник грађана извршио је 05. 03. 2012. године и непосредан надзор над радом Школе.

На основу навода притужбе, изјашњења Основне школе "Антон Скала", изјашњења контролисаних органа управе, чињеница изнетих током непосредног надзора над радом контролисаних школа и на састанку од 18. 09. 2012. године, Заштитник грађана је утврдио следеће:

Деца подносиоцима притужби образују се у Основној школи "Антон Скала" (специјалној школи), на основу мишљења надлежних интерресорних комисија (које су, као меру додатне подршке, препоручиле образовање у ОШ "Антон Скала") и уз сагласност родитеља.

Притужиоце су се у бројним приликама обраћале Школи, органима управе града Београда и Министарству просвете, науке и технолошког развоја, указујући на проблеме у образовању деце са тешкоћама у развоју: непрецизне прописе, недостатак адекватних упутстава, непримењивање закона, непоштовање најбољих интереса деце са тешкоћама у развоју. Као посебан проблем навеле су недостатке у организацији превоза и накнаде трошкова превоза, немогућност ангажовања "персоналних асистената", остваривања права на бесплатне уџбенике и примену асистивне технологије, отпор запослених у школама у општем систему образовања према образовању деце са тешкоћама у развоју у општем образовном систему, недостатак продуженог боравка, отпор према изради индивидуалног образовног плана,

неукључивање родитеља у планирање услуга за децу. Одговоре органа, притужиле или нису добијале или су они садржали цитате законских одредби. Примедбе подносиоци притужбе наведене у дописима органима управе и установама, у највећем делу су потврдили досадашњи поступци контроле које је спроводио Заштитник грађана, који су резултирале Мишљењем Заштитника грађана о степену остваривања права деце са тешкоћама у развоју на једнако доступно образовање и процесу инклузије деце са тешкоћама у развоју у образовању, са препорукама упућеним надлежним министарствима.

У односу на Основну школу "Антон Скала", притужбе подносиоци односиле су се на квалитет наставе, ангажовање наставника у раду, израду педагошког профила и индивидуалног образовног плана и њихов садржај, ангажовање пратиоца за личну помоћ детету, а нарочито спровођење индивидуалних (ненаставних) третмана у време наставе и неукључивање родитеља у планирање активности са дететом, рад тимова за подршку, израду педагошких профила и планирање услуга додатне подршке.

По представкама подносиоци притужби, просветни саветници Школске управе Београд извршили су 27. 02. 2012. године стручно - педагошки надзор, када је обављен и непосредан разговор са руководиоцем Школе, стручним сарадницима, наставником и родитељима. Стручно-педагошким надзором је констатовано да родитељи деце нису били укључени током израде педагошког профила за децу, нити су учествовали у раду стручних тимова за инклузивно образовање.

Школа "Антон Скала" је у поступку контроле истакла следеће кључне чињенице: Школа је формирала стручне тимове за пружање додатне подршке за свако дете, а родитељи су чланови ових тимова. Педагошки профили за децу израђени су на основу података добијених од родитеља, наставника, стручних сарадника, индивидуалних наставника и документације којом је школа располагала. Школа је израдила индивидуалне образовне планове за децу. Ученици, поред наставе из оквира редовног наставног плана и програма, имају и "индивидуалну наставу" код логопеда и редукатора, као и часове корективно-превентивних вежби, уз коришћење сензорне собе и других терапеутских ресурса којима Школа располаже. Деца остварују право на продужени боравак до 16 часова, али не и током распуста, што Школа није у могућности да организује без активног учешћа органа локалне самоуправе. Ученици учествују у ваннаставним активностима које организује Школа и остварују право на исхрану. Питање трошкова превоза и њихове надокнаде изван је надлежности Школе, с обзиром да исплату трошкова превоза врши надлежна градска општина.

На састанку који је одржан 18. 09. 2012. године, представници Градске управе града Београда навели су да је исплата трошкова превоза започета и да се врши несметано, након што је заузет став да је обвезник исплате она градска општина на чијој је територији седиште школе у којој се школује дете са тешкоћама у развоју.

Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику¹ прописао је посредне и непосредне мере подршке детету, које захтевају додатна финансијска средства и које може да предложи интерресорна комисија². Једна од мера непосредне додатне подршке јесте и "васпитање и образовање у посебној развојној групи, као и образовање у школи или одељењу за образовање ученика са сметњама у развоју..."³. Закон о основама система образовања и васпитања⁴ прописао је да "школа за ученике са сметњама у развоју може да пружа додатну подршку у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју у васпитној групи..."⁵. Установа образовања и

¹ "Сл. гласник РС", бр. 63/2010

² чл. 4. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

³ чл. 4. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

⁴ "Сл. гласник РС", бр. 72/2009 и 52/2011

⁵ чл. 27. Закона о основама система образовања и васпитања

васпитања сачињава индивидуални образовни план за дете коме је потребна додатна подршка у образовању, на основу предлога стручног тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке ученицима⁶.

Систем образовања у Републици Србији почива на инклузивном образовном моделу, према коме се свако дете, под једнаким условима, школује у општем образовном систему, а изузетно, уколико је то у најбољем дететовом интересу, на основу посебно образложеног мишљења интерресорне комисије и уз сагласност родитеља - у посебној (специјалној) школи или одељењу⁷. образовање деце, без обзира да ли се оно спроводи у општим или посебним школама, мора бити у складу са принципима образовања⁸ његовим циљевима⁹ и општим исходима¹⁰.

"Укључивање родитеља, односно старатеља ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања" је један од основних принципа образовања¹¹. Када је у питању образовање детета са тешкоћама у развоју, сарадња између школе и родитеља постаје и обавеза (школе и родитеља). Родитељи су обавезни чланови стручног тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке ученику и активно учествују у њиховом раду¹².

У образовању деце са тешкоћама у развоју, партнерство родитеља и школе је нужан услов за постизање основног циља образовања сваког детета - развијање потенцијала детета до његових крајњих граница. Овај је циљ немогуће постићи без активног и посвећеног учешћа оба партнера - школе и родитеља. Обавеза је школе да родитеље детета са сметњама у развоју активно и у највећој мери укључи у планирање активности са дететом, уз обавезу свих да поштују стручне стандарде рада, најбоље дететове интересе и закон.

Образовање деце у специјалним школама мора се задржавати у оквирима редовног образовног програма, прилагођеног потребама и капацитетима детета са тешкоћама у развоју и усмереног на остваривање принципа, циљева и општих исхода образовања. Мере додатне подршке се пружају детету са сметњама у развоју како би се дететови образовни (и други) потенцијали подстицали, а дететово образовање и стицање вештина унапређивало. Мере додатне подршке нису образовање детета, нити његова алтернатива и супституција.

У конкретном случају, упис деце подносиоци притужби у Основну школу "Антон Скала" - која се сврстава у групу специјалних школа - представља услугу додатне подршке која је предвиђена *Правилником о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученика*. Имајући у виду ресурсе којима располажу специјалне школе, интерресорне комисије не предлажу друге додатне мере подршке докле год се оне могу остварити у самој школи. Даља разрада начина пружања додатне подршке детету је на самој школи, односно њеном тиму за пружање додатне подршке детету.

Иако формално чланице тимова за пружање додатне подршке, подносиоци притужбе нису биле суштински и адекватно укључене у рад тимова. Оне нису учествовале у изради педагошких профила за своју децу, већ су представљале само извор података. Учесће у изради индивидуалних образовних планова свело се на упућивање већ израђених верзија

⁶ чл. 77. Закона о основама система образовања и васпитања

⁷ чл. 98. Закона о основама система образовања и васпитања

чл. 4. Правилника о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

⁸ чл. 3. Закона о основама система образовања и васпитања

⁹ чл. 4. Закона о основама система образовања и васпитања

¹⁰ чл. 5. Закона о основама система образовања и васпитања

¹¹ чл. 3. Закона о основама система образовања и васпитања

¹² чл. 77. Закона о основама система образовања и васпитања

планова родитељима на разматрање и на прибављање сагласности на коначну верзију плана, а не и на заједничку израду документа који ће представљати платформу за рад не само школе, већ и родитеља.

Третмани ("индивидуална настава") код логопеда и редукатора, корективно-превентивне вежбе, коришћење сензорне собе, и други поступци намењени јачању дететових психофизичких потенцијала, представљају **мере додатне подршке**, а не образовање детета. Школа је стога дужна да, у складу са индивидуалним планом, сачињеним по мери детета и у тесној сарадњи са родитељем, организује рад са дететом на начин који детету обезбеђује образовање у складу са дететовим потенцијалима, а мере додатне подршке учини оним што јесу - додатном подршком у образовању, која ће бити организована на начин који у највећој могућој мери не ремети редовну наставу детета.

На основу свих утврђених чињеница и околности, Заштитник грађана је, применом чл. 31. ст. 2. Закона, дао препоруке Основној школи "Антон Скала", у циљу отклањања пропуста, унапређења рада установе образовања и спречавања сличних пропуста у будућности.

ЗАМЕНИЦА ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Тамара Лукшић – Орландић

Доставити:

- копија Министарству просвете, науке и технолошког развоја
- копија Градском секретаријату за образовање и децју заштиту
- копија подносиоцама притужбе
- у списе предмета